

Наталія Ігорівна ПОЛИНЮК

аспірантка,
кафедра фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
E-mail: natalia1992polyniuk@gmail.com

**МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ
МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА**

Полинюк, Н. І. Механізм формування фінансових ресурсів місцевих органів управління в умовах демократизації суспільства [Текст] / Наталія Ігорівна Полинюк // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 26. – № 1. – С. 65-72. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Розглянуто особливості вітчизняної системи формування ресурсів місцевих бюджетів та особливості реформування місцевого самоврядування в Україні в контексті децентралізації влади. Виявлено основні суперечності в порядку формування доходів місцевих бюджетів, призначених для фінансування виконання функціональних повноважень держави на місцях та повноважень органів місцевого самоврядування. Запропоновано напрями подальших змін у системі формування доходів місцевих бюджетів, розподілі державних доходів за бюджетами різних рівнів та системі оподаткування, спрямованих на підвищення рівня децентралізації бюджетних ресурсів.

Мета. Наукове обґрунтування необхідності забезпечення фінансової самостійності місцевих органів влади, виявлення основних тенденцій у формуванні та використанні фінансових ресурсів бюджету, оцінка фінансової стійкості місцевих бюджетів.

Метод (методологія). Під час написання роботи використовувалися методи дослідження: бібліографічний, історичного і логічного аналізу фахових та інформаційних джерел, методи аналізу і синтезу та системний метод наукового пізнання.

Результати. Дослідження проблем ефективного функціонування місцевих бюджетів дає змогу зробити висновок щодо важливості здійснення заходів, спрямованих на покращання умов формування місцевих бюджетів. Сьогодні і надалі існує необхідність чіткого розподілу повноважень між центральними органами влади і органами територіального та місцевого самоврядування, що і передбачає здійснення переходу до децентралізації сектору державних фінансів. Незмінною залишається необхідність у подальшому вдосконаленні механізму міжтериторіального фінансового вирівнювання, адже метод регулювання місцевих бюджетів з вилученням надлишкових бюджетних коштів до бюджету вищого рівня не лише негативно виливає на дохідну базу місцевих бюджетів, а й позбавляє місцеві органи влади стимулів до збільшення своїх доходів. Таким чином, вирішення цих та інших проблем стосовно формування і використання місцевих бюджетів значною мірою сприяло б розширенню економічної самостійності регіонів країни.

Ключові слова: бюджетний процес; бюджетна система; державне регулювання; доходи та видатки місцевого бюджету; міжбюджетні відносини; місцевий бюджет; місцеве самоврядування.

MECHANISM OF FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES OF LOCAL AUTHORITIES IN TERMS OF SOCIETY DEMOCRATIZATION

Abstract

Introduction. *The peculiarities of the domestic system of formation of local budgets resources and characteristics of local government reformation in Ukraine in the context of decentralization of power are considered in the article. The basic contradictions in the order of formation of revenues of local budgets for financing the implementation of the functional powers of the State and powers of local authorities are revealed. The directions of further changes in the system of formation of revenues of local budgets, allocation of state revenues according to the budgets of different levels and the tax system aimed at increasing the level of decentralization of budgetary resources are offered.*

Purpose. *The aim of the article is justify the necessity to ensure financial sustainability of local authorities, to identify the main tendencies in formation and use of financial resources of the budget, to evaluate a financial stability of local budgets.*

Method (methodology). *The following research methods have been used in this paper: bibliographic method, method of historical and logical analysis of professional and informative sources, method of analysis and synthesis, systematic method of scientific cognition.*

Results. *The study of problems of effective functioning of local budgets allows to make a conclusion about the importance of implementation of measures which can provide the improvement of the conditions of local budget formation. Nowadays and in future there is a need for a clear distribution of powers between the central authorities and bodies of territorial and local self-government, which implies the transition to the decentralization of the public finance sector. The necessity for further improvement of the mechanism of inter-regional fiscal equalization remains unchangeable. We should mention that the method of regulation of local budgets with the withdrawal of budgetary surpluses to the budget of the highest level does not only negatively impact on the revenue base of local budgets, but also deprives local authorities of incentives to increase their incomes. Thus, the solution of these and other problems concerning the formation and the use of local budgets are largely allocated to the expansion of economic independence of the regions of the country.*

Keywords: *budget process; budget system; government regulation; incomes and expenditures of local budgets; intergovernmental fiscal relations; local budget; local government.*

JEL classification: H82, O2

Вступ

Сьогодні органи влади різних рівнів повинні вживати заходи щодо вирівнювання та зміцнення соціально-економічного потенціалу, котрий за своєю сутністю є сукупністю ресурсів, можливостей, здібностей і готовності суспільства до трансформаційних змін. Зокрема, аспекти реформування бюджетної системи в напрямку приведення до стандартів європейського співтовариства досліджувалися такими вітчизняними вченими, як С. Буковинський, О. Василик, І. Волохова, В. Дем'янишин, М. Кульчицький, І. Луніна, В. Опарін, К. Павлюк, Ю. Пасічник, Н. Старостенко, В. Федоров та ін.

Незважаючи на значну кількість публікацій з проблематики проведення реформ у бюджетній сфері, багато питань функціонування бюджетної системи залишаються невирішеними. Зокрема, зберігають свою актуальність питання розподілу повноважень і відповідальності між центральною владою і органами місцевого самоврядування з фінансування витрат та розподілу доходів між видами бюджетів, незалежності органів місцевого самоврядування від центральної влади в ухвалюванні рішень щодо використання ресурсів, наявності чіткого визначення рівня децентралізації бюджетної системи, створення стимулів для місцевих органів влади до збільшення доходів місцевих бюджетів для забезпечення регіонального розвитку і вирішення соціальних проблем тощо. Сьогодні питання формування та використання місцевих бюджетів в умовах демократизації суспільства зберігають свою актуальність.

Мета статті

Мета статті – наукове обґрунтування необхідності забезпечення фінансової самостійності місцевих органів влади, виявлення основних тенденцій у формуванні та використанні фінансових ресурсів бюджету, оцінка фінансової стійкості місцевих бюджетів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Місцеві бюджети за допомогою фінансових ресурсів активно впливають на економічні та соціальні процеси адміністративно-територіальних одиниць і створюють можливості для розв'язання загальнодержавних проблем на регіональному рівні та підвищення якості життя громадян. Для цього формування та використання фінансових ресурсів місцевими органами державної влади має визначатися на основі пріоритетів і стратегічних цілей розвитку держави. Проблема недостатності фінансових ресурсів в органах місцевого самоврядування та нестабільність їхніх доходних джерел сьогодні набула загальнодержавної ваги.

У Бюджетному кодексі України доходи розмежовано на ті, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, і на ті, що не враховуються при визначенні їхнього обсягу (рис.1).

Бюджетний кодекс України поділяє джерела доходів місцевих бюджетів на три розділи (рис.1):

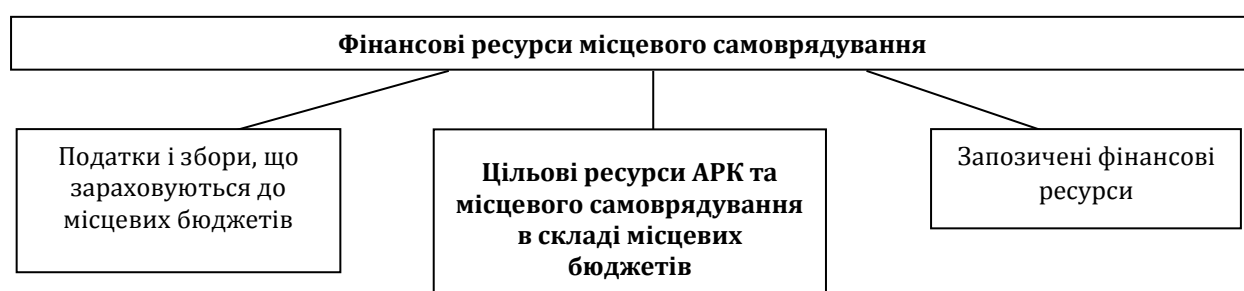

Рис. 1. Фінансові ресурси місцевого самоврядування

Дослідження показали, що частка доходів, яка не враховується при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, у структурі надходжень більшості місцевих бюджетів України незначна. З метою забезпечення принципу самостійності місцевих бюджетів і надання фінансової незалежності органам місцевого самоврядування при виконанні покладених на них функцій основна увага зосереджена на власних доходних джерелах (рис. 2). У новому Бюджетному кодексі визначено також і заходи щодо досягнення фінансової незалежності місцевих бюджетів. До них належать: передача додаткових джерел доходів; упорядкування окремих видатків; розширення переліку джерел бюджету розвитку; стимулювання місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування до збільшення доходної бази у вигляді додаткової дотації, яка утворюється від перевиконання розрахункового обсягу доходів, що зараховуються до державного бюджету на певній території без перегляду в стратегії розвитку.

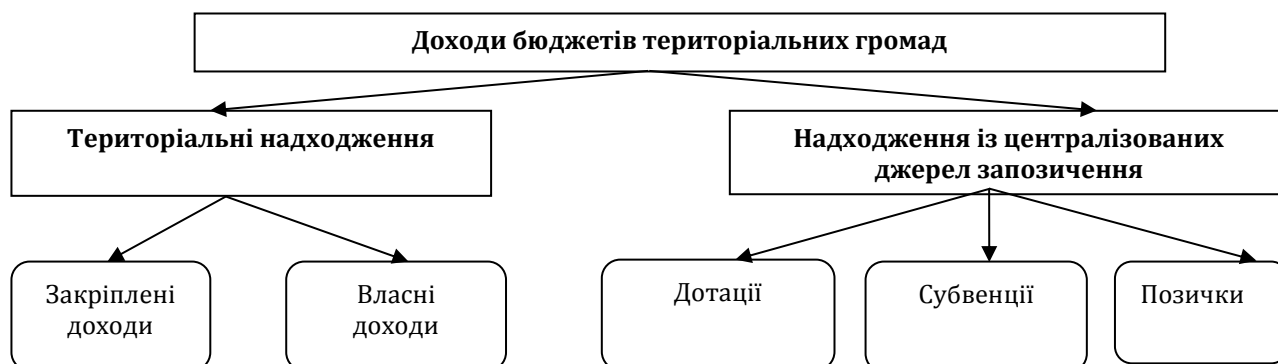

Рис. 2. Схема структури доходів бюджетів територіальних громад

Однак централізованій системі формування місцевих бюджетів притаманна відсутність дієвих стимулів для місцевих органів влади до розвитку власної податкової бази, яка залежить від економічного розвитку регіону, його соціальної та виробничої інфраструктури. Частка місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету України упродовж останніх років значно скоротилася, а у перерозподілі ВВП вона зовсім незначна. Це свідчить про обмеженість впливу органів місцевого

самоврядування на соціально-економічні процеси в країні через недостатній рівень забезпечення їх власними фінансовими ресурсами.

Одна з головних функцій держави полягає в забезпеченні стабільних доходів усіх рівнів бюджетів. В Україні, як бачимо, гостро постає проблема формування дохідної бази доходів місцевих бюджетів, браку фінансових ресурсів для органів місцевої влади та нестабільності їх дохідних джерел.

Попередньо проведений аналіз дії механізму місцевих бюджетів України та функціонування багаторівневих бюджетних систем у країнах з ринковою економікою зосереджують нашу увагу на низці недоліків, властивих чинній системі формування місцевих бюджетів, серед яких:

- висока концентрація фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що знижує значення регіональних і місцевих бюджетів у вирішенні життєво важливих для населення завдань;
- регулюючі доходи досі відігравали ключову роль у структурі надходжень до регіональних і місцевих бюджетів, при незначній частці закріплених за територіями податкових платежів;
- практично щорічна зміна видів податків чи їх частки, що зараховуються до місцевих бюджетів;
- відсутність єдиних правил розподілу та взаємозв'язку доходів місцевих бюджетів і територіальних надходжень з податків і передусім науково обґрунтованої методики міжрегіонального перерозподілу доходів.

Для того, щоб локальні бюджети стали основою фінансової самостійності органів місцевої влади, необхідно здійснити низку заходів, які б передбачали поступовий перехід до децентралізації державних фінансів. Сьогодні на державному рівні повинні фінансуватися лише ті видатки, котрі пов'язані із забезпеченням загальнодержавних потреб, а фінансові проблеми місцевого рівня залишаються за бюджетами органів місцевого самоврядування. Однак ще досі відбувається вдосконалення розподілу повноважень органів державної влади й органів місцевого самоврядування, проте розподіл джерел бюджетних надходжень має здійснюватись у напрямку заохочення останніх до збільшення надходжень у бюджет та посилення відповідальності місцевих органів за наповнення та використання ресурсів локальних бюджетів.

При детальному вивченні факторів впливу фінансів місцевих органів влади на економіку та соціальну сферу держави, можна виокремити таке.

- До фінансових систем місцевих органів влади мобілізується значна частина валового внутрішнього продукту. Через них здійснюється розподіл і перерозподіл цієї частини валового внутрішнього продукту. Отже, місцеві фінанси є інструментом регулювання економічного й соціального розвитку держави.
- Місцеві фінанси виконують фіскальну функцію, що дає змогу забезпечувати фінансовими ресурсами розв'язання завдань, покладених на місцеві органи влади. Створюючи пільговий режим оподаткування, місцева влада залучає додаткові кошти, сприяє новому будівництву, створенню спеціальних економічних зон. Досвід зарубіжних країн демонструє: що менше розвинена та чи інша територія, то більші податкові пільги надають її органи влади з метою подолання відставання.
- Виступають інструментом забезпечення економічного зростання країни.

Отже, відповідно до норм національного законодавства вплив фінансів місцевих органів влади на економічне зростання здійснюється через капітальні витрати, діяльність на ринках позичкового капіталу, нерухомості, землі. Водночас підвищення рівня забезпеченості коштами розбудови регіональної економіки має позитивно вплинути на економічне зростання держави загалом, що передусім має сприяти наповненню дохідної частини бюджетів усіх рівнів. Саме тому потрібне розширення переліку джерел доходів місцевих бюджетів, в тому числі – шляхом перерозподілу доходів між державним та місцевими бюджетами, насамперед податку на прибуток підприємств.

Джерела податкових надходжень важливо розподілити між центральною і місцевою владою відповідно до виконання ними функцій, що повинно знайти своє відображення в законодавстві про місцеве самоврядування. При вдосконаленні системи місцевих податків і зборів за основу необхідно взяти загальноприйняту у світі ідеологію оподаткування: закріплювати за регіоном лише ті податки і збори, на формування податкової бази яких можуть впливати органи місцевого самоврядування і які фактично забезпечують стійкі, стабільні джерела доходів місцевих бюджетів. Проблема зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок власних джерел зараз набуває особливої актуальності. Її вирішення сприятиме зацікавленості місцевих органів влади в розбудові економіки на принципах самостійності та ефективності і дасть можливість забезпечити необхідну відповідальність й підзвітність місцевих органів влади перед громадськістю.

За вітчизняних умов податки сплачуються здебільшого з доходів економічних суб'єктів, тому проблему наповненості дохідної частини місцевих бюджетів доцільно розв'язувати через зміцнення та нарощування виробничих можливостей суб'єктів господарювання, чим забезпечуватиметься необхідний рівень дохідності і економічне зростання адміністративно-територіальної одиниці за місцем розташування суб'єкта господарювання. Багаторічний зарубіжний досвід свідчить, що джерелом фінансових ресурсів для муніципалітетів можуть бути позикові кошти. Але важливо зазначити, що їх

необхідно спрямовувати лише на розвиток соціальних об'єктів, а не на їх поточне обслуговування та закриття касових розривів місцевих бюджетів. Крім того, результати дослідження зарубіжного досвіду показали, що ще одним з джерел бюджетних надходжень міг би стати податок на нерухоме майно, порядок справляння якого встановлено нормами Податкового кодексу України.

Сфера оподаткування нерухомості сприятиме кращому оцінюванню власних активів підприємствами та приведе до перерозподілу фондів від менш ефективного до більш ефективного власника, що на сьогодні є надзвичайно важливим для української економіки, розмір податку на нерухомість та порядок його стягнення можуть суттєво впливати на цінову політику суб'єктів ринку нерухомості через збільшення витрат власників чи орендарів на утримання нерухомості. Встановлюючи відповідні ставки оподаткування, органи влади впливають на сфери діяльності, пов'язані з використанням та будівництвом нерухомого майна, стимулюючи розвиток того чи іншого сектору ринку нерухомості.

Незважаючи на велике різноманіття місцевих податків у розвинених країнах, вирішальне фіскальне значення (насамперед, на муніципальному рівні) мають тільки деякі з них, і це в першу чергу – помайнові. Оскільки оподаткування майна гарантує стабільне надходження доходів до бюджету. Крім того, податок на майно, використовуючись для фінансування державних послуг у конкретному регіоні, сприяє підвищенню ринкової вартості цього майна. Тим самим він забезпечує взаємозв'язок між сплаченими податками і одержаними благами, що є важливим принципом організації ефективної системи оподаткування. Також до позитивних рис цього податку можна зарахувати те, що нерухомість не може бути переміщена, а тому, як правило, можливі міжрегіональні відмінності в його ставках не викликають небажаних наслідків.

Водночас організувати ефективне помайнове оподаткування непросто. При цьому неминуче виникають технічно складні проблеми повного охоплення об'єктів оподаткування, точної оцінки їх вартості та дієвого механізму стягнення податків.

В Україні ситуація ускладнюється слабкою розвиненістю ринку нерухомості, відсутністю необхідних інформаційно-довідкових систем, які б характеризували оподатковуване майно, відсутністю досвіду оцінки і переоцінки вартості об'єктів, високими темпами інфляції та іншими факторами. На сьогодні все ж таки майно є найперспективнішим об'єктом для розвитку місцевого оподаткування.

Податок на майно стягується, як відомо, виходячи з економічного стану власності, а не з величини одержуваного доходу, і сплачується у грошовій формі, тому можуть виникнути ускладнення у тих платників, які володіють значним майном, але не мають достатніх поточних доходів (пенсіонери та інші особи з фіксованими доходами). Тому необхідно передбачити податкові пільги (чи винятки) для окремих соціальних груп із метою їх захисту від надмірного податкового навантаження. Крім цього, за прикладом розвинених країн, податок на нерухоме майно доцільно залишити як такий, що надходить лише до регіональних і місцевих бюджетів. Такий податок успішно застосовується в багатьох країнах світу та є вагомим статтею дохідної частини місцевих бюджетів. Ним забезпечується до 95 % надходжень до місцевих бюджетів у Нідерландах, 81 % – у Канаді, 52 % – у Франції, від 10 до 70 % – у США. За даними Світового банку, податок на нерухомість у країнах з економікою, що розвивається, становить від 40 до 80 % платежів до місцевих бюджетів [14]. За кордоном серед надходжень спеціального фонду бюджету найбільшу питому вагу займають кошти від відчуження майна комунальної власності, надходження від продажу землі, надходження до цільових фондів, створених місцевою владою, власні надходження бюджетних установ.

Одним із джерел бюджетних надходжень на місцевому рівні є власність, яка знаходиться у розпорядженні місцевих органів влади, яка на сьогодні використовується недостатньо ефективно. З цією метою потрібна приватизація об'єктів комунальної власності, продаж, передача в оренду. У розпорядженні місцевих органів влади повинні залишатися тільки ті підприємства, що безпосередньо впливають на життєдіяльність громадян, враховуючи фінансові можливості бюджету. Збільшення джерел доходів до бюджетів місцевих органів влади шляхом створення сприятливих умов для широкого розвитку підприємництва – стратегічний шлях для економічного зростання як регіонів, так і держави загалом.

В Україні на сьогодні досить обмежений і значною мірою не розвинений випуск облігацій муніципальних позик. Невеликі територіальні утворення вдаватися до таких запозичень не мають можливості. Таким чином, очевидно, що загалом Бюджетний кодекс України обмежує у правах обласні й районні в областях представницькі органи влади. Сучасна система формування місцевих бюджетів за рахунок переважно місцевих податків і зборів в Україні не відповідає загальноновизначеним світовою практикою критеріям самодостатності й економічної доцільності. Систему формування місцевих бюджетів необхідно спрямувати на забезпечення фінансової бази місцевого самоврядування як однієї з найважливіших умов ефективної діяльності територіальних громад та утворених ними органів місцевого самоврядування.

Як вважають дослідники, засобом вирішення територіальних соціальних проблем та залучення коштів у необхідні інвестиційні проекти можуть стати муніципальні цінні папери, які випускаються муніципальними органами влади.

На нашу думку, вдосконалена юридична база дасть змогу місцевим органам влади використовувати цінні папери як важливий інструментарій інвестиційної політики муніципалітету для управління та розвитку соціальної сфери певної території. Відповідно до Бюджетного кодексу України, надходження від залучених запозичень можуть бути здійснені лише до бюджету розвитку, тобто на розбудову місцевої соціальної та виробничої інфраструктури, так само, як і використання запозичень для здійснення поточних видатків чи погашення основної суми боргу відповідного бюджету. Відтак накладається заборона на створення так званих фінансових пірамід.

Для стимулювання місцевих органів влади стосовно поновлення частин своїх бюджетів та проведення активної інвестиційної діяльності на місцях вже сьогодні повинні бути переглянуті відповідні статті законів, що регламентують правила формування та виконання місцевих бюджетів, деякі з них не відповідають принципам самостійності та фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. З метою вивільнення коштів із місцевого бюджету на дотації житлово-комунальному господарству можливим було б застосування місцевими органами влади контрактів про надання суспільних послуг з умовами про інвестування капіталу. При цьому місцевим органам влади можливо передати право встановлювати і збирати плату за користування або мито, сплачені за послуги. Оскільки договори такого типу охоплюють тривалі періоди (до 35 років максимально), то необхідне чітке регулювання якості надання послуг і договір про закінчення двох контрактів.

Важливо зазначити, що реформування системи формування місцевих бюджетів повинно ґрунтуватись лише на тих заходах, які б заохотили місцеві органи влади до пропорційного виконання як державного, так і місцевих бюджетів. Одним із таких методів могло б бути зосередження у регіонах певної частки коштів державного бюджету без їх спрямування до центру та у зворотному напрямі. Реалізація запропонованого методу дасть змогу вдосконалити чинну систему здійснення видатків державного бюджету, підвищити оперативність і ефективність управління наявними фінансовими ресурсами держави та зацікавити місцевих керівників у збільшенні надходжень до державного бюджету.

Особливе значення цей підхід має для фінансування соціальних потреб, оскільки нівелюється різниця у відповідальності місцевого керівництва за виконання фінансового плану органів управління держави та місцевих органів.

На наш погляд, для підвищення відповідальності і зацікавленості регіонів у кінцевих результатах їхньої діяльності більш прийнятний варіант, коли регіональні бюджети будуть формуватись на основі залишкового принципу територіальних бюджетних доходів після внесення у вищі бюджети сум у вигляді своєрідного податку з території.

Варіант з фіксованим встановленням грошових нормативів надає максимальні можливості для виявлення внутрішніх резервів регіонів, але й для центральних органів влади, позаяк фіксований норматив забезпечує гарантованими обсягами коштів їхні бюджети. Можливі також і модифікації цих варіантів.

Необхідно також визначити, єдиний чи диференційовані нормативи можна застосовувати, якщо ж встановити єдиний для всіх регіонів норматив формування бюджетів, то у зв'язку з щорічними рівнями економічного і соціального розвитку в деяких регіонах бюджет, сформований через зазначений норматив, буде меншим досягнутого, а в деяких – більшим. Можливе виділення коштів для створення фонду міжтериторіального фінансового вирівнювання та регулювання місцевих бюджетів. З огляду на вищезазначене поточний бюджет може мати таку структуру (рис. 3).

На наш погляд, цей розподіл зумовлений тим, що поточні видатки потребують негайного та своєчасного фінансування, яке може бути забезпечене лише за наявності відносно стабільних джерел доходів. До таких джерел можна зарахувати ресурсні платежі, податок на доходи фізичних осіб, податки на власність, неподаткові надходження, субсидії, субвенції, дотації. У цьому контексті доцільно звернути увагу на те, що бюджет розвитку повинен фінансувати розширене відтворення усіх сфер діяльності на місцевому рівні. Водночас його бюджетні пріоритети можуть змінюватись залежно від того, як виконується поточний бюджет.

Висновки та перспективи подальших розвідок

В Україні на сьогодні залишається проблема досить значного дефіциту фінансових ресурсів як у центрі, так і на місцях. Тому актуальним постало питання про необхідність уведення фактору резервних коштів, яке повинно супроводжуватись законодавчим закріпленням прав, повноважень і обов'язків місцевих адміністрацій. Лише в комплексі територіально-адміністративної, бюджетної та фінансової реформ можливо вирішити питання ефективного функціонування територіальних громад та проблеми ефективного акумулювання коштів місцевих бюджетів.

Місцевий бюджет				
Доходи				
Частка державних податків	Місцеві податки та збори	Неподаткові надходження	Ресурсні платежі	Субсидії, субвенції, дотації
Витрати				
Поточний бюджет			Бюджет розвитку	
Перерахування залишку коштів до державного бюджету				
Структура чинного бюджету на місцях				
Місцевий бюджет				
Доходи				
Частка державних податків	Місцеві податки та збори	Неподаткові надходження	Ресурсні платежі	Субсидії, субвенції, дотації
Витрати				
Поточний бюджет			Бюджет розвитку	
Резервний бюджет				

Рис. 3. Структура змодельованого бюджету місцевого рівня

**Складено автором*

Органи місцевого самоврядування постають перед необхідністю вибору серед місцевих податків і цілей, на які будуть спрямовані видатки, та методів управління і стимулювання процесів соціально-економічного розвитку. З цих причини фінансування і формування бюджету місцевої влади є однією з найважливіших сфер державних фінансів, що потребує подальшого дослідження та пошуку нових підходів до реформування.

Централізований підхід до формування доходів на місцевому рівні призначений для фінансування власних видатків місцевого значення та доходів для фінансування делегованих державою видатків, що недостатньо враховує стимули економічного зростання територій. Водночас, з огляду на зарубіжний досвід, необхідно створити спеціальні бюджетні фонди фінансового вирівнювання територій. А перерозподіл доходів між бюджетами одного рівня доцільно було б здійснювати з урахуванням податкового навантаження територій та мінімального рівня, до якого повинні вирівнюватись їхні фінансові можливості. Крім того, існує необхідність визначення обґрунтованого нормативу бюджетної забезпеченості областей, районів, міст з урахуванням соціально-економічного показника відповідних територій. Існування таких показників дасть змогу визначити реальний розмір фінансових ресурсів для задоволення необхідних потреб регіонів, а також значно вдосконалити процедуру бюджетного планування.

Таким чином, вирішення назрілих проблем стосовно формування і використання місцевих бюджетів значною мірою визначило б можливості розширення економічної самостійності регіонів країни. Адже те, наскільки вони політично незалежні і фінансово забезпечені, справляє істотний вплив на формування демократичних, ринково орієнтованих систем і підвищує шанси на успіх соціально-економічних реформ на місцевому рівні.

Список літератури

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.in.ua/lib.htmlrz2456>.
2. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин [Електронний ресурс]: закон України від 28.12.2014 р. № 79-VIII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
3. Деркач, М. Сучасна державна політика у сфері подолання статичного і динамічного дисбалансів місцевих бюджетів [Текст] / М. Деркач // Фінанси України. – 2011. – № 4. – С. 56-58.

4. Кириленко, О. П. Органи місцевого самоврядування повинні мати право самостійно визначати ставки місцевих податків і зборів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/olga-kirilenko-organimiscevogo-samovryaduvannya-p/>.
5. Косаріна, В. П. Економічна природа й сутність фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування / В. П. Косаріна, О. В. Тимошенко // Фінанси України. – 2010. – № 5. – С. 118-125.
6. Криниця С. Зміцнення фінансової бази місцевого та регіонального самоврядування / С. Криниця // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 38-47.
7. Крисоватий, А. І. Адміністрування податків в Україні : організація та напрямки трансформації: моногр. / А. І. Крисоватий, Т. Л. Томнюк. – Тернопіль : ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2012. – 212 с.
8. Кравченко, В. Фінанси місцевого самоврядування в Україні / В. Кравченко // Вісн. Укр. акад. держ. управління при Президентові України. – 2011. – № 2. – С. 87-95.
9. Луніна, І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин : [монографія] / І. О. Луніна. – Київ : Наукова думка, 2006. – 432 с.
10. Огонь, Ц. Г. Доходи бюджету України: теорія та практика : [монографія] / Ц. Г. Огонь. – К. : КНТЕУ, 2003. – С. 52.
11. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
12. Павлюк, К. М. Формування доходів місцевих бюджетів / К. М. Павлюк // Фінанси України. – 2006. – № 4. – С. 24-37.
13. Радчук, О. Чи бути в Бюджеті-2015 децентралізації? [Електронний ресурс] / О. Радчук. – Режим доступу: <http://www.slovoidilo.ua/articles/6675/2014-12-30/byt-li-v-byudzhet-2015-decentralizacii.html>.
14. Юрій, С. І. Бюджетна система України / С. І. Юрій, Й. М. Бескид. – К. : НІОС, 2000. – 400 с.

References

1. *Byudzhetsy kodeks Ukrayiny*. (2010). vid 08.07.2010. # 2456-VI. Retrieved from: <http://pravo.in.ua/lib.htmlrz2456>.
2. *Pro vnesennya zmin do Byudzhetho kodeksu Ukrayiny shchodo reformy mizhbyudzhethnykh vidnosyn*. (2014). Zakon Ukrayiny vid 28.12.2014. # 79-VIII. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
3. Derkach, M. (2011). Suchasna derzhavna polityka u sferi podolannya statychnoho i dynamichnoho dysbalansiv mistsevykh byudzhetyv. *Finansy Ukrayiny*, 4, 56-58.
4. Kyrylenko, O. P. (n.d.). *Orhany mistsevoho samovryaduvannya povynni maty pravo samostiyno vyznachaty stavky mistsevykh podatkov i zboriv*. Retrieved from: <http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/olga-kirilenko-organimiscevogo-samovryaduvannya-p/>.
5. Kosarina, V. P. and Tymoshenko, O. V. (2010). Ekonomichna pryroda y sutnist' finansovykh resursiv orhaniv mistsevoho samovryaduvannya. *Finansy Ukrayiny*, 5, 118-125.
6. Krynytsya, S. (2010). Zmitsnennya finansovoyi bazy mistsevoho ta rehional'noho samovryaduvannya. *Finansy Ukrayiny*, 2, 38-47.
7. Krysovaty, A. I. and Tomnyuk T. L. (2012). *Administruvannya podatkov v Ukrayini : orhanizatsiya ta napryamky transformatsiyi*. Ternopil' : TNEU.
8. Kravchenko, V. (2011). Finansy mistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini. *Visn. Ukr. akad. derzh. upravlinnya pry Prezidentovi Ukrayiny*, 2, 87-95.
9. Lunina, I. O. (2006). *Derzhavni finansy ta reformuvannya mizhbyudzhethnykh vidnosyn*. Kyiv: Naukova dumka.
10. Ohon', Ts. H. (2003). *Dokhody byudzhetu Ukrayiny: teoriya ta praktyka*. Kyiv: KNTEU.
11. *Ofitsyny veb-sayt Ministerstva finansiv Ukrayiny*. Retrieved from: <http://www.minfin.gov.ua>.
12. Pavlyuk, K. M. (2006). Formuvannya dokhodiv mistsevykh byudzhetyv. *Finansy Ukrayiny*, 4, 24-37.
13. Radchuk, O. (2014). *Chy buty v Byudzheti-2015 detsentralizatsiyi?* Retrieved from: <http://www.slovoidilo.ua/articles/6675/2014-12-30/byt-li-v-byudzhet-2015-decentralizacii.html>.
14. Yuriy, S. I. and Beskyd, Y. M. (2000). *Byudzhethna systema Ukrayiny*. Kyiv : NIOS.

Стаття надійшла до редакції 10.12.2016 р.